

NARODNA STRAŽA

POJEDINI BROJ Din. 150.

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

BROJ 2.

ŠIBENIK, 16. Siječnja 1926.

GODINA VI.

Nacionalizam koji ubija.

Rabindranath Tagore, indijski pjesnik i filozof, u svojoj knjizi o nacionalizmu napisao je na račun nacionalizma toliko oštirih riječi, da će svijet morati često i ponovno da se zamisli. *Pobeda*, je pak u svom drugom ovogodišnjem broju donijela 16 slika svojih parada uz odusjevljene besjede nacionalizmu. Tu je kontrast dvaju ideja, koji treba u interesu našega javnog, društvenog života raščititi.

Ziviljenje ljudskoga društva traži harmonije, sklad u čitavom nizu pojava života, pod oblikom države, općine, obitelji. Život traži jednakost, bratstvo, dobro živiljenje. Život traži, da odnosaj države prema državi i pojedinca prema pojedincu bude takav, da zadovolji oba člana ljudske zajednice.

Danas međutim ti principi, koji bi morali biti temelj našem javnom i privatnom životu, nijesu skoro nigrđe, a potpuno nikako, došli do riječi. Uz mnoga zla, da spomenemo samo kapitalizam, urinio se u društveni život i pojav, zvan nacionalizam.

I on triumfira, makar i pojedinačno. Triumfira u politici država. U nijednoj državi nije narod po narodnoj pripadnosti jedinstven. Nacionalizam tu, u životu ljudske zajednice, podjeljuje ljudе u „nacionalnu većinu“ i „nacionalnu manjinu“. I tu, u državi, gdje su i moraju biti interesi svih državljana isti, nacionalizam ulazi u državnu politiku, u politiku „manjina“ i „većina“. I one, prisiljene njim, gledaju na sve pitanja, na sve državne funkcije, okom nacionalističkog sektarca. Interesi naroda su uvijek skupni, pa bili u tom narodu, ljudstvu, kraj Hrvata, Srba, i Slovenaca i Nijemaca i Rumunja. Nacionalizam unaša dakle nepravdu u državni život. On n. pr. u našoj državi Nijemce smatra podređenima, narodom manjinom. On hoće da pučanstvo, narod države, postane nacionalistički jedinstveno, i od toga nekađašnji pogoni njemačkoga školstva i novinista. Nacionalizam donosi nepravdu i u odnosaima između država. On jari na osvetu radi slučajnih nedraženja, te tiska u ruke državama oružje, koje narod, ljudstvo skupo plača. On pobija samoga sebe, jer dok riče protiv manjine ili većine u svojoj državi, brani progone manjina ili bijes većina u drugim državama. Orjunaši g. Leontića urlju od bijesa protiv Nijemaca u Vojvodini te protiv talijanskih nacionalista, ne znajući dakako, da mјera mora biti samo jedna te da se ne može napadati preko granice ono, što se u našim granicama radi.

Konačno nacionalizam postaje žučljivim protivnikom i svih onih, koji ne će, i ako pripadaju jednom narodu u užem smislu, da slijede i priznaju nacionalistički Vjeruju, njihove metode i njihov rad. Nacionalizam postaje bijesan i nepravedan i proti onom narodu, čije parti-

kularne osobine hvali do apoteoze. Nacionalistički partikularizam čini se dakle još užim. Ona trojica oružnaša, koji su poginuli 1. juna 1924. u Trbovlju postaju „narodne žrtve“ i „narodni junaci“. A ono sedam ljudi iz radničkih krugova, među kojima je bilo staraca, koje su oružani u onoj prigodi ubili - ono niješu, po nacionalističkom vjerovanju „narodni junaci“, nego izmet i plaćeni ološ!

Nacionalizam je pokret ideje, koja ne donaša ništa kolektivnoga, ništa opće-ljudskoga. Koja ubija. Ubija rad, oko svjetskoga mira; ubija rad

oko isticanja čovječjih i ljudskih prava nad svima ostalima; ubija kriterij za jedino pravo proučavanje potreba narodnih; ubija konačno napredak, koji traži, da se obraćuna sa starim načinom mišljenja. On uzdiže svoj ideal — „Naciju“, a ne vidi ili ne će da vidi, da, ako ubija glad, rat i kuga, padaju ne samo elementi njegove „Nacije“, nego i ljudi, koji ne pripadaju toj „Naciji“. Tu, u tom partikularističkom pokretu, nema smisla za kolektivnosti, skupnost čovjeka. Ta vrst političke kulture, kulture nacionalističke, može biti znanstvena, ali nikako čovječja, ljudska.

Ab-agro.

U radikale se ne smije dirati...

Jedan radikalni narodni zastupnik iz Dalmacije priopćio je u splitskoj Državi nekoliko svojih izjava, koje se tiču politike sporazuma između radikala i radicevaca obzirom na Dalmaciju. G. zastupnik iznosi u šest točaka uglavnom bazu sporazuma između radikala i radicevaca. U drugoj točki se već pomalo prijeti radicevcima i kaže, da će politika sporazuma morati da postoji i onda, ako se i kada se pokvari današnji radikalni kompromis sa radicevcima. U drugim točkama govori se o sporovima između obaju stranaka, koje ne treba „vješati na veliko zvono“!

Nas međutim najviše zanima treća tačka, koju iznosi g. zastupnik kao „bazu sporazuma“. Ta tačka je otstampa skoro čitava krupnim slovima, a glasi: „Nijedan činovnik radikal ne smije da se makne danas sa svoga mesta u Dalmaciji, jer bi to izazvalo sumnju, da se progone članovi naše stranke. Svaki organizovani radikal činovnik i državni službenik treba da smatra sebe no-

sicom misli državnoga i narodnoga jedinstva i da ne pravi nikakve razlike između Srba i Hrvata. Svi oni, u granicama zakona i mogućnosti, treba da ispunjavaju s najvećim taktom i obzirom želje pojedinaca.“

Dakle predstavnik radikalne stranke proglašuje činovnike, koji pripadaju njegovoj stranci, imunitetu protiv svakog pokušaja, da ih se makne. I to samo radikalni činovnici, bez ikakvog uvjeta za nepristranost i vrijednost. A, pitamo mi, zar su činovnici drugih stranaka mary, koju će svaka radikalna volja ili radicevski hir moći po volji vući i micati?

G. nar. zastupnik radikalne stranke morao bi da znače, da postoji jedan zakon za sve činovnike i da ne može biti izuzeće ili privilegovanih činovnika. Ne samo radikalni činovnici, nego i svi drugi ispravni državni službenici imaju pravo da budu imuni od stranačkih prohtjeva. To bi trebao g. zastupnik da zna i da inače ne daje tako iskrene izjave u ime svoje stranke!

Gradjevinski odsjek u Šibeniku ukinut.

Neočekivano nenadno ukinut je gradjevinski odsjek kod sreskoga poglavarstva u Šibeniku. Nakon tri četvrteta vijeka opstanka ukidu se ova državna ustanova, koja je tako davno smatrana potrebnom za ovaj kraj. Ustanova, o kojoj moramo priznati, da je u ovom kotaru razvijala zamjernu djelatnost i da se može da ponosi mnogim uspjesima.

Ukida se u doba, kada ova ustanova mora da nadomešta gradjevinsku sekciju zadarsku za sav veliki teritorij od preko sto hiljada duša, koji je gubitkom Zadra ostao bez nje. Ukida se u doba, kada je najpotrebnija, kada opća napredak zahtijeva još veću gradjevinsku djelatnost, kada državne i narodne prilike i potrebe postavljaju gradjevinskoj djelatnosti najveće zadatke.

Iza premještaja vojne Okružne Komande ovo je drugi teški udarac zadan ne samo Šibeniku, nego cijeloj sjevernoj Dalmaciji, njezinom primorju, njezinim udaljenim, raštr-

potrebno za velike zahtjeve državne službe. Gradjevinsku službu obavljat će odsad u ovim krajevima građevinske sekcije iz Splita ili Knina. Državni inžiniri i tehničari dolazit će amo iz udaljenijih mjesto. Komisije će zapadati državu dvostruko: veći su troškovi za putovanja i brojnije dnevnicu. Rad samih činovnika bit će mnogo smanjen zbog većeg uloženja vremena pri putovanjima. Manje će se moći da bave načrtima i projektima na stolu, jer će im za to preostati malo vremena. Kada treba putovati i izbjivati dulje vremena iz sjedišta ureda, ne može se čovjek na putovanju da bavi onim važnim poslovima, što ih obavlja u svom uredu, gdje ima sva pomagala na raspolaganje. Tako nastaje potreba povećanja broja tehničkog osoblja i mnogo većega troška, ako se hoće da bude obavljen rad, bar u današnjoj mjeri.

A onda gdje je šteta, što se naša narod? Oduzeti sekciju prirodnom središtu ovoga kraja znači prisiliti ljudi, da troše, dangube i da se muče dvaput više, eda dodu radi svojih potreba do nadleštva, prenesenog u mnogo udaljeniji kraj. Narod iz naših mjesta pri moru i sa otoka osobito je teško pogoden u tomu. Suđeno mu je eto, da se mora da trapi.

Čitamo, kako se u finansijskom odboru u Beogradu zastupnici i ministri muče, da što uštede u državnom proračunu. Evo im ovdje jedan primjer, kako se upravo nemilo rasipa novac ne samo bez potrebe, nego na veliku štetu i muku naroda ovoga kraja.

Kad sve to promatramo, moramo se u čudu da pitamo: Zašto to? Imamo pravo javnost, da što dozna, koji su duboki kriteriji vodili faktore, koji u takvim prilikama i kod takvih posljedica jednostavnim potezom pera uklidaju ovdje jednu potrebnu ustanovu na veliku štetu države i naroda?

Mjere je absurdna sa gledišta državne ekonomije i službe te narodne potrebe. No potpuno je nedokuciva, ako je promotri sa gledišta narodno-političkoga. Sjeverna Dalmacija stenjala je tri godine pod okupacijom i spada među najzapuštenije naše krajeve. Došli smo, ne našom krvnjom, zadnji u našu novu državnu zajednicu. Drugi su prije nas zapremili sva mesta. No upravato smo se nadali, da će ovaj naš kraj biti predmet zasluženoga milovanja i skrbi. Obzirom na halaplje pretencije prekomorskoga sudsuda trebalo je ojačati ovaj kraj sa novim državnim institucijama, širenjem prosvjetje, gradjevinama, saobraćajnim sredstvima, melioracijama i dr. Dakako znamo, da se to ne da sve u jedan mah stvoriti, pa se nijesmo pokazali nestrljivi. No ovo, što se dogodilo i što se događa, nijesmo ni u snu pomicali, da može dà uslijedi. Oduzimanje Trgovačke Komore, premještaj vojne oblasti, pa sad ukinuće gradjevinske sekcije! Sto sve znači ova postepena evakuacija vlasti i javnih ustanova?

Politička kronika.

12. jan. — U finansijskom odboru je zamjenik min. finansija Nikola Uzunović dao ekspoziciju financijama države prigodom proračunske debate. Državni izdaci će iznositi nešto preko 13 milijarda. U debati o proračunu govorio je prvi Šećerov, a zatim Pušenjak, koji konstatira, da se budžet raskida povećao za tri milijarde. Debata se u odboru nastavlja.

13. jan. — U skupštinskim krugovima se govori, da je naroditi kurir s Dvora poslan u Monte Carlo g. Pašiću, i to, kako se čini, s pozivom, da se obzirom na situaciju u zemlji vrati u Beograd. — Sekretarijat SDS navijestio je, da će Sv. Pribićević 30. o. m. održati zbor u Celju, a 31. u Mariboru. — U ministarstvu pošta provedene su velike redukcije činovništva, ali, dok su u budžetu brišane stavke za poštansku investiciju u Splitu, Zagrebu i Plitvicama, stavka za investicije pošte u Sisku, izbornom kotaru ministra dra Šuperine, ostavljena je na 1.100.000 dinara.

14. jan. — Stj. Radić je zvanično oglašen bolesnik. Dom donosi, da je Radić još pred nekoliko tjedana obolio od influenze. — Vlada je odlučila, da državni proračun bude donesen najdalje do 1. aprila. — Javljaju, da je dr. Laza Marković, glavni aranžer sporazuma radikalica i radičevaca, odlaze direktorsko mjesto kod *Samouprave*, te da će se povrati isključivo odjvetničkoj praksi. To bi bilo stoga, što je u zadnje vrijeme bio u stranci zapostavljen. — Iz Pariza dolaze prve vijesti, da je dr. Stojadinović u Parizu dobio jako nepovoljne uvjetne za konsolidaciju našega ratnog duga prema Francuskoj.

15. jan. — U finansijskom odboru nastavljen je pretres budžeta. Na dnevnom redu bila je diskusija o budžetu ministarstva unutrašnjih poslova, koji iznosi oko 672 milijuna dinara, dok je skoro trideset milijuna dinara više od lani. U tom ministarstvu je reducirano 1200 činovnika, dok kader žandarmarije ostaje isti. Ima tu 3 generacija, 13 pukovnika, 22 potpukovnika, 500 oficira i 20.000 oružnika. Dispozicioni fond iznosi 9 milijuna. — Stj. Radić je ozdravio, došao u Beograd i bio u audienciji kod Kralja. — Dr Zaić, načelnik općeg odjeljenja u ministarstvu prosvjete, izjavio je, da će budžet ministarstva prosvjete iznositi 800.000.000. Time je desavirao Stj. Radića, koji je na ljubljanskog skupštini rekao, da će budžet njegovoga ministarstva iznositi 1 milijar i 200 milijuna. Značajno je, da su u taj budžet unesene svote za gradnju zgrada gimnazija u mnogo mesta Srbije, ali za gradnje gi-

maznijskih zgrada u Dalmaciji nema kredita!

12. jan. — U Njemačkoj se vode pregovori oko uskrsnuće velike republikanske koalicije, koja bi podupirala vladu. — Proces protiv falsifikatora novčanica u Madžarskoj imao bi početi već koncem ovoga mjeseca. Za falsificiranje novčanica predviđena je u madžarskim zakonima kazna od 5-10 godina robije. — U Rumunjskoj se vode pregovori između zemljoradnika i nacionalističke stranke za sjednjenje obaju stranaka, koje su u opoziciji. — Francuske financije se nalaze u krizi, a s njima i ministracija Doumer, čija osnova za saniranje financija nije našla na dobar prijem u komorici.

13. jan. — Radi protestnog zbara u Bitoli, na kojemu se prekorilo grčke vlasti radi progona naših sunarodnjaka u Grčkoj, grčke su vlasti u svom dijelu Macedonije u selima Krusevu i Donjem Požeru zlostavljale i apsile naše seljake. — Voda sovjetske Rusije Rakovskij u predavanju o Londonu, održanom u Moskvi, izjavio je, da sovjetska vlada još uvijek drži, da su lovacarski ugovori stvorili blok protiv njega. — U Londonu boravi talijanska delegacija s grofom Volpijem, ministrom finansija

radi uređenja otplate ratnoga duga.

14. jan. — Austrijska vlada nalazi se u krizi, jer fin. plan ministra finančija Aherra nije našao na odobravanje kod vladinih krugova. Dr Ramek će po svoj prilici opet zadržati kancelarsko mjesto. — Francuski ministar predsjednik Briand odlučio je, da apelira na parlament, da podupre vladine finansijske prijedloge, koje je izradio Doumer. — Dr Luther sastavio vladu u Njemačkoj. Vladinu koaliciju sačinjavat će populisti, demokrati, centrum, bavarska pučka stranka došla su socialisti odlučili, da vladu neće podupirati. Njemački nacionalisti bi imali podupirati vladu.

15. jan. — Češka pučka stranka je povala akciju za pravno priznavanje sovjetske vlade sa strane Češkoslovačke. — U Rumunjskoj je 39 generala zatražilo otpust iz vojske u znak simpatija za abdiciranoga princa Karola. U narodu vlada jaki pokret za bivšeg prijestolonasljednika, te je u šest kotara proglašen prijek sud. — U Belgiji će se skratiti vojnički rok na 10 mjeseci. Na to je pristala vlada. — Dr Ramek je sastavio novi austrijski kabinet, u koji nisu ušli finansijski ministar Ahrer ni ministar vanjskih poslova dr Mataja.

Afera falsifikatora u Madžarskoj.

Falsifikatori francuskih, jugoslavenskih, rumunjskih i češkoslovačkih novčanica i vrijednostnih papira (obveznica ratne štete) su još uvijek predmetom novinskih vijesti i članaka. Visoke ličnosti madžarskoga društva su napšene. Uapšen je knez Windischgrätz koji je ulagao kapital u to „poduzeće“. Uapšen je šef madžarske pešanske policije Nadossy koji je vješto skrivaо falsifikatore. Pritvoreni su bivši ministar Csaky, nekoliko visokih državnih funkcionera i velikaških sinova. Grof Teleky, bivši ministar predsjednik i jedan od glavnih krivaca u aferi falsifikatora, sakrio se navrijeme.

Za sve operacije falsifikatora svijet je doznao preko radnika Schulza. On je po zanimanju litograf i, kako je ustanovljeno, knez Windischgrätz ga je pozvao, da dođe iz Lavova, gdje je radio, u jednu štampariju u Budimpeštu. Schulz je po naredbi Windischgrätza izradivo ploče za falsifi-

kaciranje francuskih novčanica. Windischgrätz ga je redovito plaćao. Međutim na koncu Schulzu to nije bilo dovoljno i on je tražio, da mu se dade jedan dio dobitka. To je Windischgrätz odbio, a nato je Schulz, da mu se osveti, prijavio čitavu staru parišku policiju.

Istraža u toj aferi dovršena je, prema službenom komunikatu madžarske vlade, te je državnom tužitelju stavljeno u dužnost, da podigne optužbu. No zamašaj falsifikatorske afere nije neznatan, da bi se na takvo brz način mogla opraviti. Broj ličnosti, koje su upletene, kao i njihov položaj, dokazuju, da se ta afera mora smatrati političkom, a ne običnim pothvatom kriminalnih tipova, koji su svoje sebične ciljeve provodili na račun naivnih patriota. Sama činjenica, da je šef policije Nadossy uapšen, bila bi svagde drugdje dovoljan dokaz, da je kompromitiran sam režim, jer je Nadossy bio

podređen direktno državnom guverneru Horthyu. Službeni madžarski prikazi kušaju, da kneza Windischgrätzova priča kao jednoga pustolova, koji nije zazirao ni pred kriminalnim sredstvima, da se dokopa novaca, ali njihovo pranje nije uspješno, kada se radi o grofu Telekyu, bivšem premjeru i sadanjem delegatu kod Lige Naroda. Teleky je kao predsjednik geografskog instituta morao znati ono, što su znali svi namještenici, naime da se u institutu na veliko stampaju lažne banknote. Pa ipak Teleky nije se ništa dogodilo, a vrlo je vjerojatno, da se ni svim ostalim krivcima neće ništa dogoditi, nego da će, čim se izbudit inozemstva malke slegne, biti pušteni na slobodu. Neki madžarski listovi već sada ističu, da su ti falsifikatori narodni junaci i da svaki Madžar mora biti ponosan, ako im može stisnuti ruku.

Dakle jasno je nepovjerenje, s kojim se u državama Male Antante i u Francuskoj gleda na rezultat istrage, koja leži u rukama madžarske vlade. U tome smislu dao je predsjednik francuske vlade Briand madžarskom poslaniku u Parizu kralju ali jezgrovitu izjavu, koja može biti smatrana mjerodavnom i za mišljenje službenih krugova Male Antante.

Medutim madžarska vlada svim silama pokušava, da interesirane vlasti ujveri o svojoj lojalnosti, a opet poduzima diplomatske korake, koji odavaju upravo protivno te izazivaju novo negodovanje. Prema talijanskim informacijama poduzeo je madžarski poslanik u Beogradu jedan veoma neobičan demarš. Madžarski je poslanik kod našega ministra vanjskih poslova proslijedio protiv pisanja naše štampe, koja svaljuje krivnju na samu madžarsku vladu.

Najpreči saobraćajni rad. „Jug. Lloyd“ javlja, da novi ministar saobraćaja g. R. Miletić smatra da najvažniju potrebu svoga ministarstva, da snizi tovarne i željezničke tarife.

Kod Namjesnika Kristova.

Kod nas se u zadnje vrijeme pojavilo mnogo nemara. Evo na pr. knjiga g. P. Grgeca, pod. gornjim naslovom, nije imala tu sreću, da se sve do danas na nju opširnije tkogod osvrne, iako je ova knjiga to zaslужila, iako se u nju uložilo mnogo truda, ljubavi i znanja. Ova nepažnja mora se bolno osjetiti: mi prestanato naglašujemo, da hoćemo kulturni rad i da širimo prosvjetu. Džim, da ovakvim radom to ne ide. Naprezanje duha, idejna cirkulacija i udejstvovanje svih faktora u toj cirkulaciji stvaraju jednu kulturnu sredinu, u kojoj je intelektualni rad moguć.

Ne znam, zašto, ista je skoro sudbina zadesila knjigu g. Petra Grgeca, „Stare Slave Djedovina“, koju je prošle godine izdalo književno društvo Sv. Jeronima. Ona je prije pokušala, da se čitava naša historija prikaže u pjesmi. Ostavljući i to po strani, sam predgovor i pogovor g. Grgeca u ovoj knjizi, po svojim pogledima, i po opsegu materijela, s kojim pisac raspolaže i vlasta, zaslužuju ne samo pažnju, već i dužnost. Gosp. Grgec donosi poglede na kulturu i historiju našu. I baš ti pogledi toliko su specifično naši, mislim, našega pokreta, da bi ih trebalo učiti na pamet....

A nije uvijek kod nas bilo toga nemara. Nekoč svaka knjiga pratila se sa mnogo pažnje i s mnogo ljubavi. Danas nema ni razumijevanja.

Knjiga g. Grgeca *Kod Namjesnika Kristova* u nas je vrlo prijatna novost i, koliko je autor ovih redaka poznato, jedinstveno djelo ove vrsti. Mi smo imali putopisa odavna. Tu je već Hektorović, Baraćović, Veber-Tkalčević, M. Ban, Matačić, Raković, Krklec, Iv. N. Jemeršić i mnogi drugi. No ovi putopisi mahom su jednostavni ili daju suhu kroniku događaja. Popisuju i pričaju o jedinstvinima i o onome, što se pojelo na kojoj postaji. Donose tačan popis vremena i dizanje i spuštanje barometra. S druge strane opet oni su samo niz slika i impresija, vrlo čitkih, ali poslije nego su pročitate, ne ostane ništa osim ugodne zabave za vrijeme čitanja. Takvi su mahom noviji putopisi. Stil je gdjegod briještan, i ako pogdješto mamještan. No nikako ne možemo iz tih putopisa da upoznamo duh i srž ovoga naroda, njegove težnje i nastojanja, njegovu kulturnu razinu i prošlost duševnih nastojanja.

Tih manjkavosti nema u knjizi g. Grgeca. On je na vrlo interesantan i izgodan način spojio svoje lične impresije, iznesene visokim stilom, sa objektivnim stanjem stvari i sa mnóstvom reminiscencija iz prošlosti

kršćanstva u Rimu i kod nas, da je prava prijateljnost pratića u njegovim ertanjima i izlaganjima. Od lirske, dubokih stranica dolazite na mnoge, zanimljivo iznešene, dokumente i događaje između papu i našega naroda, da ste vrlo često iznenađeni nekim faktima, koji nisu često poznati i u dobrim značima naše prošlosti. Tako na pr. koliko ljudi u nas zna, da je odgojitelj velikog Medicia Lava X. onoga borca, humaniste, koji nas naziva Antemurale Christianitatis bio sin naše krv, bosanski franjevac Juraj Dragić.

III, recimo, koliko se u nas zna za odnošaje našega velikog umjetnika u XVI. vijeku, primorskoga svećenika Don J. Klovica, miljenika kardinala Grimania i Farnesia, prema našem životu? Za njega govorite da je bio anacionalan i da ga ondašnji kozmopolitizam ubio. Ipak taj veliki umjetnik, obnovitelj umjetnosti, Michelangelo in miniature, bio je borac na Mohaču, tamo se tukao u hrvatskoj vojsci sa Turcima, a kasnije, kad je postao velik umjetnik, potpisivao se: Croato, Croatus, Croata.

Ovakvih stvari i podataka ima vrlo mnogo. Pisac je skoro proreštao čitavu našu istoriju i u njoj tražio sve one momente, koji su važni za nas Hrvate kao katolike.

Tu bi trebalo nabrojiti vrlo mn-

go stvari. No to bi bilo preopširno. Dosta je preletjeti ovu knjigu, pa da se vidi, koliko je blaga u njoj poskrivano iz naše kulturne istorije.

Aktuelnost ove knjige osobito je danas vidljiva. Naši liberalci, kad nijesu uspjeli, da svojim smicalicama odvrnu hrvatski vjerni puk od hodočašća u Rim, koja su ustalom dokazala koliko ima žive vjere u našem narodu, nastoje baš sada po sv. Godini da potkopavaju crkveni ugled i auktoritet, te ne propuštaju nijedne zgode, da se ne očešu o sv. Stolici. Uzešte kao izliku tobožne presizanje sv. Stolice u naša nacionalna prava. Ostavimo činjenicu, da je sv. Stolica ovdje postupala smisljeno i nada sve korektno, i da je nama učinila neprocjenjivih usluga, što je izjurila onoga bašibozuka Biasiotta: Liberalcima je glavno rušiti vjeru.

Knjiga g. Grgeca može poslužiti kao ustuk ovim nasrtajima. Šteta je samo, što je pisana prilično visokim stilom. Nije za obični puk, Ona je za inteligenciju. I pri svršetku ovoga kratkog osvrtia imao bih samo jednu toplu molbu na auktora, da naiome kao ustuk proti liberalnim tendencijama priredi popularno izdanje ove knjige i da je preko sv. Jeronima turi na desetke tisuća u hrvatski narod. **J. M. Ujević.**

NAŠI DOPISI.

MURTER, 10. januara 1926.

Čitocima našega lista činit će se čudnim, da mjesto Murter, na istoimenom otoku, sa 2.500 stanovnika, koje imade luku zvanu Hramina, jednu između najzaštitnijih od vjetra u Dalmaciji (takozvani mrtvi port), koja imade svoju Uljarsku Zadrugu sa 2 motora na naftu, koja producira gođanje cca 40 vagona maslinovog ulja, a isto toliko maslinovih pačica; koje imade Riharsku Zadrugu sa bezbroj ribarskog alata; koje imade većih i manjih trgovaca, koji uvoze samoga brašna za isbranu pučanstva 3.000 (tri hiljade) kvintala godišnje, bez drugih životnih namirnica; koje imade i svoju zadružnu milinicu, a udaljeno je od svoga centra Šibenika sa samo 32 kilometra — imade već 10 godine, da je lišeno svake saobraćajne veze, kao da smo u najzabitnijem predelu Afrike. Sav naš premet pristljeni smo da obavljamo sa našim malim ribarskim ledicama uz veliku pogibelj stanovnika, a kada nam braća sa Velibita posluži buru i naš prekomorski slijed jugovinu, koja znade duvati u ovo zimsko doba i po 15 dana, ne možemo ni sa našim ladićama iz luke, već onda treba, kako kažemo mi buduli, „dobro stisnuti pes!“

Uzustud smo više puta moljakači raznu gospodu ministre, da nas vežu ber sa Sustakom, Splitom i Šibenikom, a bezbroj puta moljili ravnateljstvo Jadranske Plovidbe, da nam izvole uspostaviti saobraćaj barem na pruzi Šibenik-Tijesno i Sušak-Omiš, ali sve uzalud! — Prigodom otvorenja Jadranske Izložbe u Splitu i Šibeniku, značajući, da će otvori iste prisutstvovati i g. ministar saobraćaja, listom smo polohri u Šibeniku, da molimo gosp. ministra, budući smo otečijepjeni od cijelog svijeta, da bi nam se smilovalo, jer smo i mi podanici države, a još k tomu i graničari, pak da nareći gospodi od Jadranske Plovidbe, da nas vežu kako-tako sa ostalim svijetom. Gospoda u Šibeniku su nam kažale, da mi ne možemo sa g. ministrom nikako govoriti. Kada nam nijesu dozvolili, da s njime govorimo, sastavljmo spomenicu i odasla smo je u Beograd na ministarstvo saobraćaja, moleći, da se i nama obrati malo pažnje, pak između ostalog moliti smo, da se dozvoli, da parobrodi Jadranske Plovidbe pristaju i uz našu obalu u Hramini, barem oni, koji li nam bili od najviše potrebe, a to bi bili oni, koji danas vrše saobraćaj na pruzi Šibenik-Tijesno i Sušak-Omiš. Do danas naša molba ostala je „glas vajpijućega u putinji“.

Stoga se stanovnici Murtera, koji su vazdu bili stari i iskušani rodoljubi, što dokazuje današnja naša Čitaonica, koja je osnovana otrog 60 godina, kao druga u Dalmaciji, koji i danas budno straze na klisurama našeg dvinga Jadrana, obrađuju se opet g. ministru saobraćaja. Upravi Jadranske Plovidbe, i svim prijateljima naprekia, da smo imade u ljudskom društvu još i malo samilosti, porade oko toga, da dobijemo u našoj luci Hramini barem kakvu parobrodarsku saobraćajnu vezu. Ovo je naše životno pitanje, da i mi prestanemo biti odijeljeni od cijelog svijeta i kada zapuhne bure i jugovina, da ne plaću neši malisi oko nas „kruga-kruha“, a ne možemo im ga pružiti iz gore navedenih razloga.

ORLOVSKI VJESNIK.

Sveza Hrvatskih Orlice izdala je ova predavanja: Uvjeti uspješnoga rada u organizaciji; Ambicije mlade Orlice; Zdrava duša u zdravu tijelu i Cilji naših organizacija, pa se ona mogu naručiti na gornji nivo: Zagreb, Kaptol 27 uz cijenu od 2 Din. po komadu. Isto tako upozorujemo gđe župnike i prijatelje orličkoga pokreta, koji su voljni da osnuju orličko društvo, da se pravila i upute za osnivanje tih društava također dobivaju kod navedene centralne.

Nova društva. Iza konstituirajuće skupštine Sveze Hrvatskih Orlica u Šibeniku osnovana su društva u Ljubešići, Oriovcu, Vrbovskom, Mihaljevcima, Jajcu, Tuzli, Velenom Brdu (kraj Makarske) i Zagrebu.

Naše glasilo. Od januara 1926. kat. ženski list „Za vjeru i dom“ postaje glasilo kat. ženske omladine, organizirane u Posestinstvu i Svezi Hrvatskih Orlica. Kako je list jedno od najvažnijih sredstava za širenje ideja nekog pokreta i za odgoj članova tog pokreta, to ga svima organizovanim katoličkinjama toplo preporučamo

Cijena za odrasle bit će 50 Din., a za mlađe 35 Din.

Tečajevi za Orlice. Od 28.-30. decembra održao se organizatorno tehnički tečaj za Orlice u Požeži, a od 2.-5. siječnja u Sarajevu. — Na tečaju u Požeži bilo je oko 25 učesnika, i to iz Osijeka, Orahovice, Oriovca, Mihaljevaca i Požeža. Tečaj su vodile izaslanice SHO iz Zagreba, te je on u teoretskom i praktičnom pogledu vanredno uspio. Osobito su raduje, što su na tom tečaju prisutstvovale seljačke djevojke iz Oriovca i Mihaljevaca. — Tečaj u Sarajevu brojio je oko 40 učesnika, i to iz Travnik, Doca, Kakanja, Jajca, Tuzla i Sarajeva. Predavanje, koja su najvećim dijelom držale same sestre Orlice, bila su s mnogo razumijevanja iznesena, a debate i praktični zaključci smo su povećali njihovu vrijednost. I praktičan je rad uspio. 6. i održana je konstituirajuća skupština okružja. Nakon svesravnog tečaja primio je sve tečajke preuz. gosp. nadbiskup dr. Šćerić, te im progovorio nekoliko riječi o važnosti orličkoga pokreta i tjesnoj vezi imade toga pokreta i Crkve.

Orlovska tečaj u Dubrovniku. 4., 5. i 6. t. m. održao se u Dubrovniku uspjeli orlovska tečaj. Na tečaju je bilo zastupano predstavništvo Primorja, Konavala i Župe. Tečajući su zadnjici dan poobili presv. biskupa dr. Marčelića, koji im je progovorio pridržani riječi. Imade da, da će se orlovske uvriježiti u čitavoj dubrovačkoj okolici.

Glavna skupština „Orlice“ u Preku. Hrv. Kat. Orlici u Preku, koja broji preko 50 članica, je napokon stigla potvrda pravila. Pošlih danas odvijana je prva glavna skupština, na kojoj je izabrana ova uprava: Predsjednica Širkir Petrica, potpredsjednica Jerolimov Matija, tajnica Jerolimov Margarita, blagajnica Miloš Marica, načelnica Vidović Anka, te revizorce: Košta Ivka i Morkulin Joska.

KNJIŽEVNOST.

Narodno blago. Izašla su prva četiri arka zbirke Narodno blago, koju je sakupio i sredio direktor dr. Merčel Kušer, dopisni član Jugoslavenske Akademije. Zbirka služuje pažnju našega i šireg i užega općinstva po svojoj zanimljivosti i velikom materijalu, koji je pisac kroz dugi niz godina skupljao. Za pojmove g. pisac je nadošao sve moguće riječi, kojima ih neš narod naziva. Osobito su zanimljiva poglavija o zemljici te o svadbi i zavokama u narodnom govoru. Djelo je rešito jedinstvena u kognitivnosti na našem jeziku te je i našim čitateljima najepiplje prepucrano. Cijena arke je 5 dinara, a naručuje se kod Pučke Tiskare u Šibeniku.

Danica, kalendar za god. 1926. Ovaj omiljeni i najlepši kalendar hrvatskoga naroda novom godinom ulazi u svoju 58. godinu. Sama ta okolnost dokaziva, kako je kalendar „Danica“ obilježen u hrvatskom narodu od prvoga časa buđenja njegove nacionalne svijesti pa do danas. Kao ni jedne do sada godine „Danica“ je ove godine lijepa i obilata raznim stvarnim, poučnim i zabavnim štovima. Resi je oko 60 ljetnih slika, koje sve nadmašuju naslovnu sliku u bojama, „Danica“ najtoplje prepucrano svim našim cij. č. t. a. c. i. m. te im stavljamo na srce da što prije naruče, ako to slučajno nijesu do sada učinili. Cijena je „Danica“ Din. 12.—; za članove Društva sv. Jeronima Din. 6 — Preprodavaci

dobivaju 30% popusta. Narudžbe se obavljaju na adresu: Hrv. Književno Društvo Sv. Jeronima, Zagreb, Trenkova ul. br. 1.

Socijalna Misel br. 1. Izašao je prvi ovogodišnji broj „Socijalne Misli“, koju svima najtoplje prepucrano. „Socijalna Misel“ je politička i kulturna revija kršćanskoga socijalizma, te će u njoj čitatelji naći zanimljiv bogat sadržaj. Od radnja u prvom broju spominjemo onu dr. Korošca o programnom stajalištu Slovenaca. „Socijalna Misel“ donosi i hrvatske radnje. U prošloj godini saradivali su od Hrvata Grgec, dr. Šarić, dr. Ružić, Letinić, B. Dulibić i Felicinović. Pretplata iznosi godišnje 50 D., a šalje se na Kolportažni odjel Jug. tiskarne u Ljubljani, Poljanski nasip 2.

Razne vesti.

† Mate Šarić. U srijedu umro je pred zgradom hotela Esplanade u Zagrebu, pogoden od kapi, generalni direktor Jadranske Plovidbe dr. Šarić. Pokojnik je bio rodom iz Opuzena te je neko vrijeme bio zastupnik na dalmatinskom saboru. Kao pomorski stručnjak dovinuo se 1908. g. položaju direktora parobrodarskoga društva Dalmatia u Trstu, a njegovom zaslugom i njegovim neumornim radom došlo je do pozne fuzije parobrodarskih društava kod nas, te je ustanovljena Jadran-ska Plovidba. Zaslužnom pokojniku vječna slava i mir, a društvo i rodinci naše žalovanje!

Konac procesa Korenić-Kaluder. U pondjeljak nastavljena je rasprava protiv msgra Korenića. Sud je proglašio tužbu zastarjelom. Strokatolički biskup Marko Kaluder je je osuden, da plati parbene troškove u iznosu od 4.000 dinara.

Jadna Bosna, što si dočekala! Na prošli Badnjak u Trstu u 7 sati uveče vraćao se radnik Antun Rakić, rodom iz Medulina, s posla kući. Pred centralnom poštom se malko zaustavio i zapjevao poznatu hrvatsku pjesmu „Veseli se, Bosno!...“ Nato su došli k njemu nekoj stražari i otpriatili na policiju. Tu je bio saslušan i odveden u zatvor. U zatvoru su ga zadržali četiri dana, a zatim pustili na slobodu. Kako se doznaće, to je drugi put, što mora Rakić u zatvor radi hrvatskog pjevanja. Pred nekoliko mjeseci bio je odveden u zatvor radi toga, što je na trgu „Unija“ zapjevao „Lijepu našu“, a sada evo radi napomenute pjesme.

GOSPOD. PREGLED.

Zagrebačka burza od 15. t. m. notira: Da: Din 797-30 za 100 austro-silinga, Din 10.94 za 1 švic. frank, Din 228.52 za 100 tal. lira, Din 275.10 za 1 engl. funti u čeku, Din 56.62 za 1 dolar u čeku, Din 167.83 za 100 čeških kruna, din. 13.48 za 1 njen. marku, din. 55.90 za 1 dolar u novcu.

Vama neće biti teško poslje pranja rublja obavljati i druge poslove, ako bude u potrebi valjati kod pranje rublja „GAZELA“ sapun. Pokušajte i uverit ćete se.

Poštanski paketi iz Italije za Jugoslaviju. Od 1. oktobra pr. g. vrijedi već propis, da se iz Italije mogu slati poštanski paketi od kg. 10.

Novčanice po 5 dinara. Narodna Banka dobila je već prvu seriju novih novčanica po 5 dinara u srebru. Bit će puštene u saobraćaj u januaru.

Vinogradarska zadruga u Novigradu. U Novigradu osnovana je Vinogradarska Zadruga, koja ima već sada 30 članova.

Tajlinski dug Americi. Iznos nakon konsolidacije dolara 1.488.000.000, kamati dol. 394.000.000, tako da iznosi ukupni dug 2042 milijuna dolara t. j. 31 put više negoli naš državni dug Americi. Imade se isplatiti do konca g. 1987.

Preplatite se na „NAR. STRAŽU“.

IZ GRADA I OKOLICE.

Imena šibenskih ulica i trgova. Upozorava nas prijatelj, da smo pogrešno iznijeli, kao da nijesu imena Starčevića i Gupca okrštene dve ulice u Šibeniku. Mi znamo da tu stvar, ali znamo — a to smo istakli u zadnjem broju — da su na dan dolaska postavljene četiri table, koje prekrštavaju šibenske ulice, ali tu nije bilo ni Gupca ni Starčevića, nego samo g. — Stj. Radić. Značajno je, da nijedan hrvatski grad veličine Šibenika nije po Radiću okrštio koju svoju ulicu. Šibenik je zaslugom izvjesne gospode dake učinio ono, što nije učinio naš prvi grad Zagreb, — Splita Država je u svom zadnjem broju donijela neistinu, da nijedna ulica ni trg nijesu okrštene imenom sadašnjeg našeg kralja. Država dakako ne zna, da je bivša obala Makala prekrštena u obalu Kralja Aleksandra.

Birački spiskovi. Čitavi ovaj mjesec izloženi su birački spiskovi na općini. Dužnost je svakoga prijatelja i starostnika, da li je unesen u te spiske, a ako nije, da traži da bude unesen.

Skupština „Orla“. U nedjelju, 17. t. m., u 5 sati p. p. u gornjim prostorijama Badžane drži se glavna skupština Hrv. Kat. „Orla“ s ovim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisačnika prošle skupštine. 2. Izvještaji odbornika. 3. Slučajnosti. Pozivaju se svi redoviti članovi i starješine, da na skupštinu pristupe. — Odbor.

Gradevna Zadruga. Dozajemo, da je sa strane „Udruge Stanara“ pokrenuta ozbiljna akcija, da se osnuje „Gradevna Zadružna“, te da su skoro sve predradnje za to gotove i da će se u subotu, 23. t. m., u 7 sati uvečer održati konstituirajuća skupština. Ovaj korak „Udruge“ vrlo je povoljan, te nema dvojbe, da će ga sa zadovoljstvom pozdraviti ne samo stanari i podstanari, već i sami kućevlasnici, jer gradnjom novih kuća stanari neće, u ovoj nesnosnoj stambenoj krizi, vazi da biti u strahu za sebe i svoje mlike pred otkazom, a i kućevlasnici će gradnjom zadružnih kuća odahnuti, budući na četvrti da trebati da, kao i sada, primaju u svoje kuće i nepočudne stanrade. Što je pak važno, gradnjom novih kuća proširiti će se i naš grad, a širenjem grada povećava se blagostanje i trgovca, i obrtnika i radnika. Dužnost je dakle svih građana, da ovu plemenitu akciju svim silama poduprue, i da čim prije dođe do vidljivih blagotvornih rezultata za naš grad.

Licitacija za popravak obale „Vrulje“. Direkcija Pomorskog Saobraćaja u Splitu raspisala je za dan

13. februara t. g. u 11 sati javnu pismenu ofertalnu licitaciju u svojoj kancelariji za izvedenje popravka obale „Vrulje“ u našem gradu.

U fond „Šibenske Glazbe“ do prinio je čestit rodoljub i ljubitelj glazbe g. N. N. dinara 500,- (petsto). — Ovim putem plemenitom darovatelju Uprava harno zahvaljuje.

Analfabetski tečaj. U četvrtak, 14. t. m., hrv. kat. žensko prosvijetništvo „Zora“ u prostorijama knjižnice „Pavlinović“ otvorilo je analfabetski tečaj za nepismene i slabije pismene služavke i djevojke. Sa rađošću opažamo, da ovo društvo zadnje vrijeme na karitativnom i prosvjetnom polju razvija upravo zanimljivi rad.

Sportaši na prolasku. U četvrtak bila je na prolasku kroz naš grad momčad splitskog Hajduka, koja se preko Trsta vratila sa svoje športske turneje u Egiptu, koja je svršila pojamom našega športa.

Plan za uređenje Šubićevca izradit će, kako čujemo, poznati naš graditelj, inžinir P. Senjanović u Splitu.

Ispitne takse za privatne učenike, koje su iznosile upravo nečuvetu sumu, bile su prekjucer od ministra proslijete sružene za 50 po sto.

Ugledali se i drugi Hrv. kat. društvo „Zora“ pisnjom dana 3. o. m. upisalo se članom društva „Dobrovoljnih Vatrogasaca“ sa iznosom od 10 dinara mjesечно. Iako je ovo humano društvo i samo siromašno, rado otkida od svojih teških ušteda ovaj iznos, eda podupre požrtvovno društvo „Dobrovoljnih Vatrogasaca“. Dok iznosimo ovaj lijeđi primjer na ugled drugima, zahvaljujemo iskrne susretljivosti eye humane institucije. — **Z a p o v e d n i š t v o D o b r o v o l j n i h v a t r o g a s a c a .**

Darovi „Uboškom Domu“. Da počaste uspomenu Josipa Jankovića: Notarska kancelarija dra Meixnera din. 50; N. Papo, mag. pharm. din. 30; ing. Klemencić, Luka Šarić, Šime Morić i Obitelj Franji po din. 20; Slavomir Sinčić din. 15; Toma Bumber, Obitelj Nitsche, Obitelj Bože Spratza, Stjepan Marković i Aleksandar Šupuk po din. 10. Da počaste uspomenu **Adele Bučan**: Vilim Beroš din. 100, a dr Božo Kurajica din. 30. Da počaste uspomenu **dra Ante Mladinova**: Dr Josip Pasini din. 30 te don Jerko Jurin i dr Nikola Šupe po din. 10. Da počaste uspomenu **Gaje Radunića**: Obitelj Vladimira Kulića din. 25, a don Jerko Jurin din. 10. Da počaste uspomenu **prof. Spasović Albani**: Jerolim Demilić din. 50. Da počaste uspomenu **Jerka Stojića**: Marko Stojić din. 200. — Svi darovateljima Uprava najharnije zahvaljuje.

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik: **Ante Erga.** — Tiskat Pučke Tiskare u Šibeniku — (predstavnici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

Priopćeno *)

Gospodinu

Mirku Kašteljan, akademičaru
Šibenik.

I ovim putem želim za uvrede, javno Vama nanešen dana 30. oktobra 1925. u gradskom perivoju, moleći Vas za oprost.

U Šibeniku, 14. I. 1926.

Mate Guloznić Antin.

* Za uvršteno pod goranjim naslovom uredništvo ne odgovara.

PRIOPĆENO *)

Velika reklama i budućnost za hotel Šibenik, dapače vlasnika tog svratišta. Preporučujem, da svaki onaj putnik, bio trgovac ili trgovacki putnik ili služujuća osoba bez razlike muškog ili ženskog spola, posjeti ovaj hotel. Svaki onaj, koji odsjedne u ovom hotelu, kada ima putnik, da otpituje i lepo se preporuči, da ga se probudi u pet sati iz jutra, probudit će ga tek, kad se sam probudi u sedam sati i ustane od umornog putovanja. Još k tome, kada im se reče lepim načinom, zašto nijesu zvali putnika, dobije takvi odgovor, da samo još nije ostanje, da ne dobije batine po ledima. Stoga ja niže potpisani preporučujem svakom putniku, ako nema kojega drugog hotela u gradu Šibeniku, neka se obrati na ovaj hotel. Bit će solidno podvoren kao i ja. Još k tome sa štovanjem želim, da se

* Za uvršteno pod ovim naslovom uredništvo ne preuzme nikakve odgovornosti

gradsko poglavarstvo malko ne brine protiv vlasnika ovakvog hotela. Za ovaj članak odgovaram ja niže potpisani trgovac Ivan Kučina sa Sušaka.

U Šibeniku, 4. siječnja 1926.

Ivan Kučina.

Putnike i akvizitare

primam za posve novi, bezkonkurenčni i dobro iduci predmet. Visoka sporedna zarada, osigurana. Interesenti neka pošalju svoje ponude do 31. o. m. pod „Zarada“ na

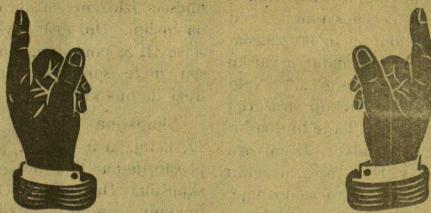
Aloma Company — Ljubljana
Cankarjevo nabrežje 1.

C I P E L E

od crne ili smeđe težeće kože, domaća izradba Din. 155.- od finog crnog bocka D. 185.- iz kravje kože podkivane Din. 160.- razasila veljetgovina R. STERMECKI, Čelija br. 17. Slovenia.

Ilustrirani cjenik sa preko 1000 slika Šalje se svakome badava. Uzorak Štofova, kamgarne i razne manufakturne robe dobijaju te 8 dana na ogled. Ako roba ne odgovara i nije odsećena, može se promijeniti, ili pak vratiti novac. Narudžbe preko Din 500.- Šalju se od postarine slobodno. Zastupnici se primaju. Trgovci engros cijene.

Pučka Tiskara Šibenik

prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje.

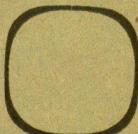
Cijene umjerene.

Izradba brza.

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA

SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 363.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamačuje.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani Podružnica Šibenik

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAČUJE NAJPPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67.